

Socialism - kapitalism

Albert Jensen

1906

Det har numera blifvit en gifven regel för den socialdemokratiska pressen, så snart man skall berätta om någon liten verksamhet som staten eller kommunen öfvertagit, att alltid sätta detta omnämnande under den braskande rubriken: *Statssocialism eller kommunalsocialism*.

I konsekvens med detta måste således all verksamhet, all rörelse, all industri, som drifves af stat eller kommun, vara ett stycke socialism; som exempel: kommunal spårvägsdrift, gasverksdrift, renhållning m. m., statens järnvägsdrift, varfsdrift etc. och vi skulle redan nu stå med båda benen i en samhällsformation, som håller på att helt öfvergå till socialistisk drift.

Hvilket glädjande budskap måste det icke vara för statens och kommunernas svältaflönade proletärslafvar, och med hvilket jubel måtte icke deras bröst fyllas vid medvetandet om att de redan lefva under socialismens välsignelsebringande auspicier, att de redan befinna sig under de lyckliga förhållanden, som beteckna socialismens tusenåriga rike! Hvilken lycka!

Och dock: hvilken svart otacksamhet visa de icke emot sina herrar: stat och kommun. Hvilken besinningslöshet, att icke nöja sig med medvetandet om att de arbeta under socialistiska produktionsförhållanden, utan helt hänsynslöst, liksom arbetarna hos de kapitalistiska arbetsgifvarna, begära högre löner och förbättringar i alla möjliga afseenden; och icke nog härmed, utan helt fräckt etablera strejker och strider, om icke deras fordringar beviljas.

Äro då verkligen dessa »socialistiska» produktionsförhållanden lika usla och verka de lika förtryckande på arbetaren-producenten, som de kapitalistiska? Ettdera af dessa tvänne alternativ måste det ju vara. Men de socialdemokratiska tidningarna förklara ju bestämdt, att detta är statssocialism och kommunalsocialism.

Hvad skall man tro?

Socialisterna mena, att kapitalets ohöljda profiterande på den mänskliga arbetskraften, dess orättmätiga ockrande och tillroffande af »arbetets frukter» är det typiska för den kapitalistiska produktionen, och då detta uppenbart innebär en orättvisa mot värdenas skapare, mot arbetaren, så kräfva de en samhällsordning där dessa »legaliserade stölder» icke längre få existera, utan arbetaren tillerkännas frukterna af sitt eget arbete. Då nu socialdemokratien - mig veterligt - icke frångått denna ståndpunkt, så må väl frukterna af den statsliga järnvägsdriften, den kommunala spårvägs-, gas- och elektricitetsverksdriften etc. tillfalla de arbetare (kroppsarbetare och tjänstemän) som sysselsättas med upprätthållandet af densamma, eftersom man kallar det för stats- och kommunalsocialism. Men så är det ju icke! Stat och kommun drifva sin rörelse och produktion på samma rofdriftsmanér som privatkapitalismen. Vi finna samma kännetecken hos denna kvasisocialism, som hos den renodlade kapitalismen, och här först och främst tillägnet af ett mervärde utöfver ekvivalenten för den betalda arbetskraften; ett fyllande af »sina fickor med ett öfverskott, som icke grundas på eget utan på andras arbete.»

Men hvarför då kalla detta socialism? Visar stat och kommun måhända större humanitet mot sina arbetare? Lika så litet som humanitet mot sina arbetare? Lika så litet som humanitet är förenbar med kapitalistisk rofdrift lika litet tyckes den vara förenbar med kommun- eller statsdrift under nuvarande samhällsformer. ofta stå stats- och kommunarbetare på en betydligt lägre löneskala än arbetaren hos privatkapitalisten. Ja, som *regel* äro de trängda närmare den absoluta svältgränsen. Arbetstiden är oftast betydligt längre och en massa bestämmelser och ordningsregler ställer dem närmare den ofrie slafvens ståndpunkt. Begära de regleringar ha de ofta svårare strider än andra arbetare och tum för tum måste de stridande tränga sig framåt.

Men hvarför då kalla detta socialism? Därför att produktionsmedlen äro i statens och kommunens ägo? Men staten och kommunen äro ju kapitalistiska institutioner, länkar i den kapitalistiska samhällskedjan. Följaktligen kan icke gasverksdriften vara kommunalsocialism; icke postverksdriften statssocialism. Men hvad de däremot äro, det är: **statskapitalism** och **kommunalkapitalism**. Detta och ingenting annat.

Det ser ut, som en stor del socialdemokrater, genom ett ideligt stirrande på statssocialism-begreppet, hade tappat bort sin kritiska omdömesförmåga, som om de öfver hufvud taget redan ansåg det som ett gifvet faktum, att ett socialistisk samhälle absolut måste taga plats inom den nuvarande kapitaliststatens struktur; att någon annan socialism än statssocialism öfver hufvud taget icke är möjlig och de därför äro benägna att stämpla hvarje statskapitalistiskt företag som statssocialism.

Det bedrägliga i ett sådant ytligt bedömande tyckas de icke kunna inse, men om de icke vakna förr, så komma de väl att göra detta en gång, när arbetarna på allvar kräfva sin rätt af staten; kräfva att fullt ut få

tillgodogöra sig frukterna af sitt arbete. Den dagen kommer det väl att visa sig hvad som är socialistisk eller kapitalistisk drift.

Det är helt enkelt en omöjlighet att en kapitalistisk statsorganisation skall kunna drifva produktionen efter socialistiska principer.

Om detta statens och kommunens underläggande af produktions- och distributionsverksamhet kan blifva ett steg på vägen till ett socialistiskt samhälle är en helt annan sak. Hvad vi vilja häfda är endast, att denna statens och kommunens verksamhet icke för närvarande är ett stycke *socialism*, utan renodlad *capitalism*.

Det Anarkistiska Biblioteket

Albert Jensen
Socialism - kapitalism
1906

Tidningen Brand #9 1906

sv.anarchistlibraries.net